

Jan Szczepański

"Trudiaszczijesia i techniczeskij progress", Moskwa 1959 : [recenzja]

Przegląd Socjologiczny / Sociological Review 16/1, 203-204

1962

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

mówi się także, że większość socjologów wyznaje teorie technokratyczne, cytując między innymi materiały z Kongresu Socjologicznego w Amsterdamie. Nierzadko jako prace równego rzędu traktuje się prace najpoważniejszych uczonych obok publicystów i działaczy politycznych (np. Burnham, A. Frisch, J. Moch). Wiąże się to zresztą z bardzo szerokim rozumieniem socjologii jako refleksji nad społeczeństwem, bez wyróżniania w niej kierunków, tendencji teoretycznych i metodologicznych, bez odróżniania badaczy życia społecznego i myślicieli snujących swoje refleksje nad nim od działaczy szukających uzasadnienia dla swej aktywności. Często krytyka nosi charakter deklaratywny, nie dotyczy merytorycznych kwestii, rozpatrywanych na gruncie analizowanej teorii, często jednocześnie autor ogranicza się do wykazania, że punkt widzenia autora danej teorii i jego własny jest różny i to stanowi podstawę do negatywnej oceny owej teorii. Zdarza się, że wyższości warunków socjalistycznych nie udowadnia się przy pomocy konkretnych danych, a przy pomocy ogólnych tez i zasad ideologicznych (np. warunki rozwoju techniki w kapitalizmie i socjalizmie). Te wady osłabiają wartość teoretyczną i polemiczną omawianej książki, której niewątpliwą zasługą jest zaznajomienie czytelnika radzieckiego ze sprawą przemian wywołanych przez postęp techniczny we współczesnym świecie.

Jolanta Kulpińska

TRUDIASZCZIJESIA I TECHNICZESKIJ PROGRESS. MATERIAŁY SO-WIESZCZANJA W INSTITUTIE IM. GRAMSCI W RIMIE 29—30 JUNIA I 1 JULIA 1956 G. PO WOPROSU: „O TECHNICZESKICH I ORGANIZACIONNYCH PEOBRAZOWANIJACH I IZMIENIENIJACH W USŁOWIJACH TRUDA NA ITALIAŃSKICH PREDPRIJATIJACH”, Moskwa 1959, ss. 360.

Zbiór materiałów z dyskusji teoretycznej zorganizowanej przez Włoską Partię Komunistyczną, wydany w Moskwie z obszernym wstępem M. G. Moszenskiego, z wielu powodów musi zainteresować każdego socjologa specjalizującego się w zagadnieniach przemysłu i klasy robotniczej. Przede wszystkim jednak dlatego, że jest to jedna z nielicznych pozycji marksistowskich omawiająca istotnie zagadnienia socjologii przemysłu stanowiące przez wiele lat prawie wyłączny monopol socjologii niemarksistowskiej. Problem stosunku robotników do postępu technicznego, do podnoszenia wydajności, przystosowanie do nowych warunków technicznych produkcji, do nowej organizacji społecznej przedsiębiorstwa jest od wielu lat przedmiotem szerokich badań socjologów amerykańskich i innych krajów zachodnich. W związku z szybkimi zmianami w technice produkcji w organizacji pracy zachodziły głębokie zmiany w strukturze klasy robotniczej i jej pozycji społecznej. W omawianym zbiorze prac teoretycy włoskiej partii komunistycznej podjęli ten temat, dając równocześnie krytykę poglądów teoretycznych socjologów niemarksistowskich. Dlatego praca ta zasługuje na uwagę ze strony socjologów polskich.

Zasadniczy referat na konferencji wygłosił Sylvio Leonardi, rozpatrując w nim przede wszystkim cztery procesy zmian: zmiany dotyczące narzędzi produkcji, zmiany w organizacji produkcji, zmiany w stosunkach między człowiekiem i maszyną, zmiany w stosunkach między człowiekiem i organizacją pracy w przedsiębiorstwie. Z analizy tych procesów wyprowadzano wnioski co do działalności związków zawodowych i polityki partii. Analiza dotyczyła przede wszystkim

przemysłu maszynowego, w którym szeroko zastosowana została produkcja seryjna. W referacie omówiono etapy mechanizacji, rozwój metod organizacji pracy, pomiary czasu, a w szczególności system położenia robotników we Włoszech, normy czasu, tempo pracy i bodźce ekonomiczne. Następnie w szeregu referatów analizowano sytuację w poszczególnych wielkich przedsiębiorstwach w różnych częściach kraju. W dyskusji szczególną uwagę zwrócono na zagadnienia wydajności pracy. Słowem można powiedzieć, że wiele istotnych zagadnień współczesnej socjologii przemysłu znalazło w tej pracy marksistowskie naświetlenie.

Jan Szczepański